

Sävelmatka menneisyyteen

KUN LAULAJA TULEE KYLÄÄN

TEKSTI JA KUVAT JUKKA JÄRVELÄ

Kun laulattaa, silloin lauletaan. 90-vuotias Aino Lehtovuori on saanut kotiinsa vieraakseen koulutetun laulajan Sari-Anne Kuulan. Luvassa on upea duettotunti ja kymmenen suosikkisäveltä kahden erilaisen mutta kokeneen laulajan voimin.

Pyörituolissa istuva Aino Lehtovuori ryhdistää itsensä, nostaa leuan ylös ja katseen katonrajaan: *Tiedän paikan armon...*

Kotini-laulu on syöplynyt Lehtovuoren mieleen jo lapsena. Vieressä istuu paikalle tilattu Laitoslaulajat-yhdistyksen koulutettu laulaja Sari-Anne Kuula. Hänkin laulaa, osin papereista seuraten.

Helsingin Kalliossa asuva Lehtovuori on laulanut nuoresta asti paljon, kotona ja kirkkokuorossa tai äidin kanssa ja radion tahdittamana. Nyt vanhuksena, kun kodista lähteminen on hankalaa, laulaminen sujuu tehtävään koulutetun vierailevan laulajan tukemana tuossa miljöössä.

– Osaan ulkoa monia lauluja.

KAUNIS SOPRAANOÄÄNI

– Ainolla on kaunis sopraanoääni, Sari-Anne Kuula sanoo etsiessään seuraavaksi valitun laulun sanoja. Kuula vierailee nyt kahdeksatta kertaa Lehtovuoren kodissa. Hän on tiedustellut asiakkaansa laulutoiveita ja ehdottaa joskus ▶

Aino Lehtovuori osaa lukuisten laulujen sanat ulkoa. Muutama oudompi säikeistö löytyy paperista. Vierellä laulaa Sari-Anne Kuula.

Sekä laitoslaulaja Sari-Anne Kuula että rouva Aino Lehtovuori ovat laulaneet jo pienestä pitäen.

myös muita vanhoilta hyviltä ajoilta peräisin olevia sävelmiä. Melkein aina nekin löytyvät Lehtovuon muistista.

Taas leivoset ilmassa... helähtää yhteisvoimin. Sitten *Tähti ja meripoika*. Sen viimeisen säkeistön Lehtovuori haluaa laulaa kahteen kertaan. Äänessä ei ole pienintäkään jännitystä tai epävarmuutta. Laulaminen on luonnollista.

Tulipunaruusut lähtee hyvin, mutta madaltuu, niinpä viimeisessä säkeistönsä nostetaan reippaasti sävellajia. Noin sen pitää mennä!

APUHOITAJAN ELÄMÄ

Lehtovuori on kotoisin Iisalmesta. Tansseissa hän ei siellä käynyt, mutta lauloi paljon. Tanssikurssille hän kyllä meni, kun muutti Helsinkiin apuhoitajan töiden perässä.

– Kävimme kirkkokuoron kanssa Kuopiossakin laulamassa. Sukulaisellani oli Iisalmessa kahvila, jossa olin töissä ja siellä lauloin radion mukana.

– Äitinikin oli hyvä laulamaan ja hänkin oli nuorena kuorossa.

Lehtovuori on yksi ensimmäisistä valmistuneista apuhoitajista. Eläke-

ajat kutsuivat 1980-luvulla, mutta sen jälkeenkin hän kävi hoitamassa erään suurlähettilään rouvaa.

Lehtovuori oli töissä muun muassa Virroilla pienellä kahdeksanpaikkaisella synnytysosastolla.

– Helsingin Koskelan sairaskodissa olin pitkään, mutta en miestenosastolla, kun olivat niin painavia.

LEIF WAGERIN KANANMUNAT

Muistelot siirtyvät sotavuosiin. Lehtovuori asui Iisalmen keskustassa Kauppahallin lähellä. Venäläiset olivat paikasta kiinnostuneita, koska hallissa sijaitsi ammuslataamo. Perheen oli pakko muuttaa muutaman kymmenen kilometrin päähän maaseudulle isän kotitaloon turvaan pommikoneilta.

Sota-aika toi Iisalmeen myös viihdytyskiertueita ja eräällä niistä Leif Wagerin, joka oli yksi Lehtovuon suosikeista.

– Sovittiin toisen tytön kanssa, että lähdetään katsomaan Wagerin lähtöä hotellista. Siellä oli muitakin, ja Wager sanoi, että onpa mukavaa, kun on näin paljon saattajia. Ihmiset olivat tuoneet hänelle lahjaksi ruokatavaraa. Niin siinä kävi, että minä sain kantaa Wagerin kananmunat rautatieasemalle asti.

LISÄÄ FILMIVIERAITA

Georg Malmsténin *Metsäpirtti* nostaa tunteet pintaan. Laulu tuo muistoja entisajan viattomasta lapsuudesta, kauniista ajasta.

Sitten on Tauno Palon vuoro, *Kulkurin valssi*. Säkeistöjä on monta, aivan kaikkia ei lauleta. Korkealla kuitenkin käydään.

– Tauno oli komea, mielellään katsoo. Iisalmessa kävimme paljon elokuvissa, Lehtovuori muistelee.

Romanssi elokuvasta Munkkiniemen kreivi tuo vihdoin Leif Wagerinkin huoneeseen.

Kulkurin joutsenta Lehtovuori ei muista kappaleen nimen perusteella, mutta kun Kuula aloittaa, sanat välähtävät myös Lehtovuon mieleen.

Loppuun *Saarenmaan valssi* ja *Karjalan kunnalla*. Tunti on kulunut laulaessa ja muistellessa menneitä.

TÄLLÄ ON MERKITYSTÄ

– Lauluhetket virkistävät jokapäiväistä elämää. Mielellään tällaisia hetkiä pitää harrasteena, Lehtovuori kertoo.

Laitoslaulajien Kuula pitää tunnelmasta, joka syntyy, kun kaksi ihmistä laulaa vanhoja tuttuja sävelmiä hiljaisessa huoneessa.

– Päästään pois nykyajasta johonkin toiseen maailmaan, jolloin oli menetetty paljon, mutta jossa oli silti toivoa. Vähän syvällisempää sanomaa.

Kuulalla on pohjaa laulun analysointiin, sillä hänkin on laulanut pienestä pitäen, ollut kuorossa ja bändeissä sekä saanut klassista laulunopetusta 15 vuoden ajan.

Takana on konservatoriotutkintoja sekä operetti- ja musikaalirooleja Abba-miesten *Kristina från Duvemåla* lähtien. Päätynään hän toimii Veripalvelussa bioanalytiikkona.

PÄÄSTÄÄN POIS NYKYAJASTA JOHONKIN TOISEEN MAAILMAAN.

Suuria hetkiä

Laitoslaulajien puheenjohtajana on tämän vuoden alusta alkaen toiminut superilainen Siru Kivi.

Kun Kivi kuuli ensimmäisen kerran yhdistyksen toiminnasta viitisen vuotta sitten siskoltaan, hän ihastui asiaan nopeasti ja halusi mukaan laulajaksi. Kivi kävi yhdistyksen koulutuksessa äitiyslomallaan, ja tunne vain vahvistui.

– Suurimpia hetkiä on ollut, kun puhumaton ihminen saadaan laulamaan. Jokainen voi miettiä, mitä ihmisen sisällä tapahtuu tällaisessa tilanteessa. Myös omaiset ovat liikuttuneita, kun kuulevat tapahtumista. Itseltäkin on kyyneleitä vierähtänyt, eli paljon on koettu tunteita yhdessä asiakkaiden kanssa.

Laitoslaulajat sai alkunsa vajaa kymmenen vuotta sitten, kun sastamalalainen harrastajateatteri päätti hakea Piritta Ruutikaiselle apurahaa kulttuurisen hyvinvoinnin tukemiseen. Hän oli laulanut läheiselleen ja huomannut kahdestaan laulamisen merkityksen. Tärkeää oli alusta asti, että lauletaan niitä lauluja, joista laulun kohde pitää.

Toimintaan myöhemmin mukaan lähtenyt Siru Kivi teki ensimmäisen keikkansa helsinkiläisessä sairaalassa vuonna 2015.

– Vastassa oli charmantisti pyörätuoliin puettu henkilö, joka selvästi oli valmistautunut tärkeään hetkeen. Huomasin heti, ettei ole ollenkaan toissijaista, miten laulaja ilmestyy paikalle.

– Kävin tällä asiakkaalla parin vuoden ajan melkein viikoit-

tain hänen kuolemaansa saakka. Tulimme läheisiksi, minä myös omaisten kanssa.

Kivellä ei ole ammattilaulajan koulutusta, mutta hän on opiskellut laulua konservatoriossa aikuisosastolla ja ottanut yksityistunteja. Hän on laulanut muun muassa Savonlinnan oopperakuorossa.

– Laulutilanteet ovat erilaisia, tässä ei voi jämähtää omaan repertoariinsa tai klassiseen koulutukseen. Meillä on koulutus ja moniammatillista osaamista musiikkiterapeutista lastentarhanopettajaan, mutta laulamme siitä, mistä asiakas pitää. Nytkin asiakkaallani on lempikansanlaulu, jonka otin haltuun mahdollisimman hyvin, vaikka en ollut aikaisemmin kuullut siitä.

Laulajien ja kuorojen vierailut vanhusten luona ovat Suomessa arkipäivää. Kivi arvostaa kaikkia eikä halua puuttua kenenkään taiteelliseen tasoon.

– Maamme on täynnä mahtavia kuoroja.

Laitoslaulajat myy viiden laulukerran paketteja. Sivutoimiset laulajat saavat pientä palkkaa. Yhdistys on saanut tukea muun muassa Taiteen edistämiskeskukselta.

Viimeisin hanke toteutetaan Helsingin Diakoniasalaitoksen Seniori Vamoksen kanssa. Siinä käyntikertoja on kymmenen ja mukaan tulee myös toimintakyvyn ja mielialan kohentamista esimerkiksi rytmiharjoitusten sekä kehonhuolto- ja hengitysharjoitusten kautta. ■

Laitoslaulajat

- Yhdistys perustettu vuonna 2012
- Tarjoaa ikäihmisille kahdenkeskisiä lauluhetkiä kotona, sairaaloissa ja palvelutaloissa.
- Vierailu kestää 45 minuuttia.
- Ohjelmistossa vanhuksen toivomia lauluja joko yksin tai yhdessä laulettuna.
- Laulajat toimivat vanhuksen persoonan ja kunnan ehdoilla.
- Toiminnassa mukana parikymmentä laulajaa, jotka on koulutettu myös kohtaamaan vanhus ihmisenä.
- Toimii muun muassa pääkaupunkiseudulla, Pirkanmaalla ja Oulussa.